

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія технічного обслуговування авіаційної техніки

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності
(основи авіації Міністерства внутрішніх справ України)»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти

272 Авіаційний транспорт
(Технології робіт та технологічне обладнання аеропортів)

**за темою № 5 —«Єдина система авіаційної безпеки та цивільного
захисту України»**

Кременчук 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.02.2024 №2

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 17.01.2024 № 6

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол від 22.02.2024 № 2

Розглянуто на засіданні циклової комісії технічного обслуговування авіаційної техніки, протокол від 12.12.2023 № 8

Розробник:

*Викладач циклової комісії технічного обслуговування авіаційної техніки,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Сиволожська В.М.*

Рецензенти:

- 1. Професор, завідувач кафедри технологій аеропортів Національного авіаційного університету, д-р техн. наук, Тамаргазін О.А.*
- 2. Викладач циклової комісії аеронавігації Кременчуцького льотного коледжу Харківського університету внутрішніх справ, викладач-методист, к.т.н., с.н.с Тягній В.Г.*

План лекції

1. Єдина система авіаційної безпеки та цивільного захисту України.
2. Структура управління координації діяльності авіації.
3. Призначення та основні технічні характеристики авіації МВС України.
Авіація МВС.
4. Основні завдання вертолітних підрозділів МВС.
5. Загальна структура управління системою авіаційної безпеки.
Опис структури.
6. Місця базування гелікоптерів.

Література:

Основна література:

1. Авіаційні правила України "Порядок сповіщення про події в галузі цивільної авіації, розгляду отриманої інформації, її аналізу та вжиття відповідних заходів": Наказ Державної авіаційної служби України 27 грудня 2019 року № 1817. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0352-20#Text> (дата звернення 10.12.2023).
2. Повітряний кодекс України від 07.08.2020 зі змінами від 13.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text> (дата звернення 10.12.2023).
3. ІКАО, Анех 14. Аеродроми. Видання 7е. URL: https://zom.com.ua/files/an14_v1_cons_ru.pdf (дата звернення 10.12.2023).
4. Москаленко О.І. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх авіаційних фахівців / Москаленко О.І.; М-во освіти і науки України, Кіровоград. льотна акад. Нац. авіац. ун-ту. — Кіровоград Ексклюзив-Систем, 2016. — 590 с. : іл., табл. — Бібліограф.: с. 447-486.
5. Конституція України: станом на 1 вересня 2016 р. / Верховна Рада України. Харків: Право, 2016. 82 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 10.12.2023).
6. Аветисян В. Г., Сенчихін Ю. М., Ораєвський Д. В. Організація аварійно-рятувальних робіт на авіаційному транспорті : Навчальний посібник. Харків: НУЦЗУ, 2012. 108 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/371/1/0011.pdf> (дата звернення 10.12.2023).

Допоміжна література:

7. Наказ МВС України від 19.02.2018 №119 "Про організацію та проведення аеромедичної евакуації повітряними суднами Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України"; офіційний веб-сайт.— Режим доступу до сайту: <https://ips.ligazakon.net/document/RE31737>
11. Наказ МВС України від 21 серпня 2018 року №690 «Про затвердження Положення про Управління координації діяльності авіації Міністерства внутрішніх справ України».

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://mvs.gov.ua/ua/main/> Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України.
2. <https://avia.gov.ua> Офіційний сайт Державної Авіаційної Служби України.

Текст лекції

1. Єдина система авіаційної безпеки та цивільного захисту України.

29 серпня 2018 року Міністерство внутрішніх справ України, підписанням контракту з французькою компанією «Airbus Helicopters SAS», заклало основу новому, небаченому раніше, прогресивному проекту – Система єдиної авіаційної безпеки та цивільного захисту МВС.

У рамках підписаного контракту між Міністерством внутрішніх справ України та компанією «Airbus Helicopters SAS» до України має прибути 55 гелікоптерів французького виробництва – Н-125 для Державної прикордонної служби України; Н-145 для Національної поліції України; Н-225 для Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Національної гвардії України.

В рамках побудови Системи планується використання як наявних літальних апаратів (літаки Ан та гелікоптери Мі-2, Мі-8, ЕС-145) так і придбаних в рамках контракту з компанією Airbus Helicopters гелікоптерів Н-125, Н-145 та Н-225.

Отримані в рамках контракту гелікоптери планується використовувати в авіаційних підрозділах наступних органів: Державній службі з надзвичайних ситуацій, Державній прикордонній службі, Національній поліції та Національній гвардії.

Всі повітряні судна різні і пристосовані до виконання різноманітних завдань підрозділів МВС:

- аеромедичної евакуації,
- рятувальних операцій,
- підтримання громадського порядку,
- антитерористичні та спеціальні операції,
- охорона державного кордону й підтримання безпеки на дорогах.

Станом на 28 серпня 2021 року в системі МВС вже працює 17 французьких гелікоптерів:

- 2 типу H125 для Державної прикордонної служби України;
- 5 типу H145 для Національної поліції України;
- 6 типу H225 для Державної служби України з надзвичайних ситуацій;
- 4 типу H225 для Національної гвардії України.

Однак, контракт не обмежується виключно постачанням авіаційної техніки.

Українські авіатори, в рамках домовленостей, проходять навчання на базах тренінг-центрів у Франції та Німеччині, а також на фондах авіаційних підрозділів НГУ, ДСНС та ДПСУ в Україні. Станом на сьогодні підготовано до виконання завдань 172 особи авіаційного персоналу.

Для якісної підготовки авіаторів та авіоніків системи МВС на базі Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС встановлюється повний польотний тренажер-авіа стимулятор (FFS) для гелікоптера типу H225 та вже наявні макет гелікоптера H22 та макети окремих вузлів та агрегатів гелікоптера H145.

Загалом, **Єдина система авіаційної безпеки та цивільного захисту МВС** – це літаки- Ан-32П, Ан-26 і Ан-3, а також вертольоти - Мі-8МТ, Мі-8Т, ЕС-145 Eurocopter, H225 Super Puma для пошуково-рятувальних операцій, гасіння пожеж, розвідки зон надзвичайної ситуації, довозення гуманітарних вантажів та виконання завдань санітарної авіації Державної служби з надзвичайних ситуацій;

Літаки - Ан-26 та Ан-72, вертольоти Мі-8, Мі-2 та AIRBUS HELICOPTERSEC 225 LP. Ескадрилія безпілотних авіаційних комплексів, на озброєння яких поступили комплекси типу: «Fly-eye», «KS-1», «Raven», «RQ-11B, «Фурія» та MAPA-2M. AIRBUS HELICOPTERS EC 225 LP. Національної гвардії України.

На озброєнні Держприкордонслужби знаходяться: легкі патрульні літаки та транспортні літаки - Diamont, Ан-24, Ан-26, та 72-П; середні вертольоти Мі-8МТ та AIRBUS H125; безпілотні авіаційні комплекси короткої тривалості польоту (І класу).

Національна поліція України використовує гелікоптери AIRBUS HELICOPTERS H145.

В планах Міністерства внутрішніх справ активне розгортання системи обслуговування та ремонту вертольотів Airbus Helicopters в Україні. Центром технічної підтримки стане місто Ніжин Чернігівської області. У перспективі цей майданчик обслуговуватиме гелікоптери й наших європейських партнерів.

За словами начальника управління координації діяльності авіації МВС Олександра Кашуби, МВС продовжує нарощувати свої потужності і чекає на нові поставки гелікоптерів.

У рамках формування та розвитку Системи авіаційної безпеки, до кінця 2021-го планується отримати загалом 22 гелікоптери для потреб усіх служб МВС.

За спільної ініціативи МВС і МОЗ, та завдяки системі авіаційної безпеки МВС, в Україні відновлюється аеромедична евакуація - абсолютно новий рівень надання екстреної медичної допомоги, при якій людина отримає лікарську допомогу або буде доставлена в мед. заклад з будь-якого, навіть найвіддаленішого, куточка країни. Друга складова цієї програми - підтримка вітчизняної трансплантології. Це та галузь медицини, де успіх критично залежить, зокрема, від швидкості доставлення реципієнта або органу до місця операції. Лише за перший місяць роботи пілотного проекту вдалося врятувати життя шести осіб, які потребували невідкладної медичної допомоги. Крім того, за одну добу, лікарі трансплантологи з "ОХМАДИТ" та Центру хірургії імені Шалімова провели екстрену трансплантацію печінки та двох нирок від одного донора для тяжкохворого хлопчика завдяки тому, що авіація МВС швидко і

вчасно привезла орган. Також авіація МВС України допомагає іноземним державам у ліквідації наслідків катастроф та надзвичайних ситуацій. Так, 20 липня 2021 р. Україна направила на допомогу Турецькій Республіці два літаки АН-32П ДСНС, де вони надавали допомогу у гасінні масштабних лісових пожеж.

Авіаційна служба цивільного захисту населення

Завдання, які стоять перед системою:

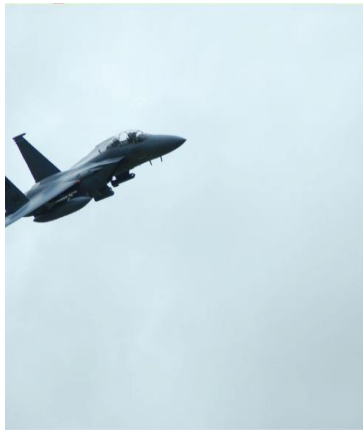
Авіаційна служба цивільного захисту населення створюється з метою побудови ефективної системи допомоги населенню при настанні надзвичайних ситуацій, запобіганню виникненню надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків.

Головна ідея цього проекту:

01. Всі літальні апарати, які функціонуватимуть в рамках зазначеної системи, будуть працювати в системі єдиної дислокації, координації та управління.

02. У разі виникнення надзвичайної ситуації залучення авіаційної техніки для її ліквідації буде здійснюватися виходячи з функціональної готовності та найближчої її територіальної доступності, а не виходячи з належності такої техніки до того, чи іншого центрального органу виконавчої влади

03. Планова робота авіаційних підрозділів ЦОВВ буде здійснюватиметься відповідно до їх функціонального напрямку роботи, в той же час у разі виникнення надзвичайної ситуації вся необхідна авіаційна техніка буде залучатися до її ліквідації.

	<p><i>«Вже в цьому році (2021) Українаотримає перший мобільний загін - вертолітний загін служби реагування. Це дозволить перейти на новий якісний рівень забезпечення. Близько 55 вертольотів забезпечать систем покриття по всій країні».</i></p> <p>(із промови экс-міністр МВС АрсенаАвакова)</p>	
---	--	---

Заплановане досягнення

З урахування поступового розгортання авіаційного парку, відповідно до місць постійної дислокації та чергування, у 2021 році було заплановано досягнути таких показників часу реагування:

Політ на відстань	Час реагування	
	День, хв	Ніч, хв
До 50 км	до 5	до 15
Від 50 до 150 км	до 10	до 30
Понад 150 км	до 20	до 45

Л

В подальшому, з урахуванням накопичення досвіду використання авіаційної техніки в єдиній системі авіаційного захисту зазначений час реагування планується зменшити вдвічі.

Загальна структура Управління Системою авіаційної безпеки виглядатиме наступним чином

1. Система Управління авіаційними підрозділами:

1.1. Управління координації діяльності авіації МВС

- 01. Здійснює загальну координацію роботи авіаційних підрозділів
- 02. Внесення пропозицій щодо формування державної політики в сфері авіаційної безпеки населення.

1.2. Управління авіації ЦОВВ:

- 01. Забезпечують функціонування авіа підрозділів, управління льотним та технічним складом, утримання аеродромів, місць базування та іншої льотної інфраструктури, забезпечення чергування авіа підрозділів та здійснення вилетів.

1.2.1. Управління авіації ДСНС

- 01. Участь у гасінні пожеж та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру;
- 02. Транспортування аварійно-рятувальних підрозділів (в т.ч. Медичного персоналу);
- 03. Виконання пошуково-рятувальних операцій в межах міжнародних зобов'язань України
- 04. Аеромедична евакуація хворих та постраждалих;
- 05. Виконання пошуково-рятувальних операцій на воді, в гірський місцевості та в важкодоступних місцях.

1.2.2. Управління авіації ДПСУ

- 01. Нагляд за державним кордоном;
- 02. Виявлення та припинення спроб незаконного переміщення через державний кордон людей, товарів та транспортних засобів;
- 03. Проведення спеціальних операцій та десантування.

1.2.3. Управління авіації НПУ

- 01. Патрулювання території на предмет виявлення протиправної діяльності (незаконний видобуток корисних копалин, вирубки лісу, вирощування нарковмісних рослин);
- 02. Спостереження за об'єктами критичної інфраструктури (залізниці, порти,

нафто- та газопроводи тощо);

03. Пошук зниклих осіб та злочинців, що розшукуються;

04. Проведення поліцейських спеціальних операцій та десантування.

1.2.4. Управління авіації Національної гвардії (НГУ)

01. Участь у забезпеченні безпеки важливих державних об'єктів та ядерних установок;

02. Участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні;

03. Проведення поліцейських спеціальних операцій та десантування.

2. Система базування та чергування авіаційних підрозділів.

01. складається з мережі власних аеродромів (місць стоянки) системи МВС та (наприклад аеродром в м. Ніжин (ДСНС), м. Олександрія (НГУ), м. Харкова (ДПСУ), місце стоянки в аеропорту Київ (ДСНС, НГУ) тощо).

Всього планується розмістити авіаційну техніку на 15 аеродромах для забезпечення максимального охоплення території України. Крім того планується сформувати реєстр можливих точок тимчасового базування авіаційної техніки на період виконання завдань поза межами місць постійної дислокації.

3. Система технічного обслуговування та модернізації гелікоптерів.

01. Забезпечує планове технічне обслуговування гелікоптерів,

02. Проведення гарантійний та пост гарантійних ремонтних робіт, в тому числі капітального ремонту основних вузлів та агрегатів,

03. Формування бази основних запасних частин та комплектуючих.

Сервісний центр планується розмістити на території основного місця базування льотних підрозділів ДСНС на аеродромі в м. Ніжин. Відповідно до проекту, сервісний центр буде обслуговувати як гелікоптерів ЦОВВ, так і на договірних умовах гелікоптерів виробництва компанії Airbus Helicopters інших підприємств, установ та організацій.

4. Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації льотного та льотно-технічного складу (Кременчуцький льотний коледж ХНУВС.)

01. Забезпечую якісну підготовку персоналу для комплектації авіаційних підрозділів ЦОВВ.

Для забезпечення максимально ефективного навчального процесу навчальний заклад з підготовки льотного та льотно-технічного складу планується забезпечити сучасними зразками гелікоптерів, а також модернізувати існуючі та забезпечити новими тренажерами важких гелікоптерів. Крім того, до навчального процесу планується залучати досвідчених пілотів і техніків із ЦОВВ які мають практичний досвід як використання техніки Airbus Helicopters так і виконання особливо важливих та небезпечних вильотів – гасіння пожеж, евакуація поранених, пілотування в складних погодних умовах тощо.

Положення про єдину державну систему цивільного захисту від 9 січня 2014 року №11 регулює питання здійснення заходів цивільного захисту в державі, визначає склад органів управління та сил цивільного захисту, планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту, порядок виконання нею завдань та організації взаємодії.

Керівництво єдиною державною системою цивільного захисту здійснює Кабінет Міністрів України. Безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту здійснює ДСНС. Єдина державна система цивільного захисту складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

Функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту (далі - функціональні підсистеми) створюються у відповідних сферах суспільного життя центральними органами виконавчої влади з метою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період, забезпечення готовності підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Безпосереднє керівництво діяльністю функціональної підсистеми здійснюється керівником органу чи суб'єкта господарювання, що створив таку підсистему. Територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту (далі - територіальні підсистеми) створюються в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі з метою здійснення заходів щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період у відповідному регіоні.

Безпосереднє керівництво діяльністю територіальної підсистеми, її ланок здійснюється посадовою особою, яка очолює орган, що створив таку підсистему, ланку.

Органи управління та сили цивільного захисту

У складі єдиної державної системи цивільного захисту функціонують постійно діючі органи управління цивільного захисту, координаційні органи, сили цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем. Постійно діючими органами управління цивільного захисту, до повноважень яких належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту, є:

- на державному рівні - Кабінет Міністрів України, ДСНС, а також центральні органи виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми, та підрозділи з питань цивільного захисту у складі їх апаратів;

- на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, підрозділи з питань цивільного захисту, які утворюються у їх складі, територіальні органи ДСНС;

- на місцевому рівні - районні, районні у мм. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчі органи міських (міст республіканського Автономної Республіки Крим, міст обласного і районного значення) рад, підрозділи з питань цивільного захисту, які утворюються у їх складі, виконавчі органи селищних та сільських рад, підрозділи територіальних органів ДСНС;

- на об'єктовому рівні - керівні органи підприємств, установ та організацій, а також підрозділи (посадові особи) з питань цивільного захисту, які утворюються (призначаються) такими органами відповідно до законодавства.

Координаційними органами є:

- на загальнодержавному рівні - Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;
- на регіональному рівні - комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя;
- на місцевому рівні - комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій районів, міст, районів у містах, селищ;
- на об'єктовому рівні - комісії з питань надзвичайних ситуацій підприємств, установ та організацій.

Для координації робіт з ліквідації наслідків конкретної надзвичайної ситуації на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівні у разі потреби утворюються спеціальні комісії з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, діяльність яких провадиться відповідно до положень про такі комісії.

Для забезпечення управління у режимі повсякденного функціонування органами управління та силами цивільного захисту, координації їх дій, здійснення цілодобового чергування та забезпечення функціонування системи збору, оброблення, узагальнення та аналізу інформації про обстановку в районах виникнення надзвичайних ситуацій функціонують:

1) на державному рівні:

- оперативно-чергова служба державного центру управління в надзвичайних ситуаціях ДСНС;
- оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби центральних органів виконавчої влади (у разі їх утворення);

2) на регіональному рівні:

- оперативно-чергові служби пунктів управління Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій;
- оперативно-чергові служби центрів управління в надзвичайних ситуаціях територіальних органів ДСНС;
- оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби територіальних органів центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення);

3) на місцевому рівні:

- чергові служби райдержадміністрацій та виконавчих органів міських рад;
- оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби територіальних органів центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення);

4) на об'єктовому рівні
- чергові (диспетчерські) служби підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення).

У разі виникнення надзвичайних ситуацій до роботи центрів управління в надзвичайних ситуаціях залучаються представники заінтересованих органів державної влади.

Для забезпечення сталого управління суб'єктами забезпечення цивільного захисту та виконання функцій, передбачених на особливий період, використовується відповідно до статті 72 Кодексу цивільного захисту України державна система пунктів управління.

Для управління єдиною державною системою цивільного захисту використовується телекомунікаційна мережа загального користування, телекомунікаційна мережа спеціального призначення та державна система урядового зв'язку.

**До складу сил цивільного захисту єдиної державної системи
цивільного захисту входять:**

Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту; аварійно-рятувальні служби;

формування цивільного захисту;
спеціалізовані служби цивільного захисту; пожежно-рятувальні підрозділи (частини); добровільні формування цивільного захисту.

Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту функціонує в системі ДСНС.

Перелік центральних органів виконавчої влади, якими утворюються спеціалізовані служби цивільного захисту, наведено у додатку 2 Положення.

До складу сил цивільного захисту функціональних підсистем входять:

- спеціалізовані професійні аварійно-рятувальні служби;
- об'єктові аварійно-рятувальні служби; об'єктові формування цивільного захисту;
- галузеві та об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;
- державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини), що забезпечують відомчу пожежну охорону;
- добровільні формування цивільного захисту.

До складу сил цивільного захисту територіальних підсистем входять:

- підрозділи (частини) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;
- регіональні, комунальні, об'єктові аварійно-рятувальні служби та аварійно-рятувальні служби громадських організацій;
- об'єктові та територіальні формування цивільного захисту;
- територіальні та об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;
- добровільні формування цивільного захисту.

Для забезпечення доступності для населення послуг у сфері захисту від пожеж та надзвичайних ситуацій, громадської безпеки, екстреної медичної допомоги органи місцевого самоврядування можуть утворювати центри безпеки, в яких можуть розміщуватися пожежно-рятувальні підрозділи,

підрозділи Національної поліції та бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги.

Критерії утворення в населених пунктах центрів безпеки визначаються Мін. регіоном разом з МВС та МОЗ.

Облік сил цивільного захисту на державному рівні ведеться ДСНС, а регіональному рівні - її територіальними органами.

Органи МВС	
Національна поліція України (НПУ)	Державна прикордонна служба України (ДПСУ)
Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС)	Національна гвардія України (НГУ)
Державна міграційна служба України	Головний сервісний центр МВС України

2. Структура управління координації діяльності авіації

(з 13.03.2023 р. наказом МОУ № 131 змінили на

Головне управління державної авіації України

З урахуванням найкращих європейських практик уніфікованого використання гелікоптерів для виконання спільних завдань різними органами влади планується через **Головне управління державної авіації України (ГУДАУ)** здійснювати організацію спільного виконання завдань, які потребують термінової реалізації.

Приклад: до Національної поліції України (НПУ) поступила інформація про можливий незаконний видобуток бурштину в важкодоступному районі на півночі Житомирської області. Поруч із зазначеним районом розміщено місце базування прикордонного гелікоптерів Н-125 обладнаного камера відеоспостереження. З урахуванням наявного для використання гелікоптерів МВС погоджує організацію спостережного польоту прикордонників для потреб НПУ. Отримана в ході польоту інформація невідкладно разом з відеоматеріалами передається для реагування до НПУ.

Посада	Ім'я
Начальник Головного управління державної авіації України (ГУДАУ) Н-з МОУ 13.03.2023 р. № 131	Телегін Андрій Васильович
Заступник начальника Головного управління державної авіації України	Ярошенко Віталій Анатолійович

Головне управління державної авіації України (ГУДАУ)

структурний підрозділ МВС на які покладено завдання:

- з загального нагляду та координації діяльності Управління авіації ЦОВВ,
- внесення пропозицій щодо формування державної політики в сфері авіаційної безпеки населення,
- отримання реєстраційного посвідчення державного повітряного судна, реєстрації (перереєстрації) його в реєстрі державних повітряних суден України або виключення його з цього реєстру;
- припинення дії сертифіката льотної придатності - офіційна процедура Головного управління державної авіації України (далі - ГУДАУ), що засвідчує припинення дії сертифіката льотної придатності з правом відновлення його дії після усунення недоліків;»;

Управління авіації ЦОВВ — забезпечують функціонування авіа підрозділів, управління льотним та технічним складом, утримання аеродромів, місць базування та іншої льотної інфраструктури, забезпечення чергування авіа підрозділів та здійснення вилетів.

Система технічного обслуговування та модернізації гелікоптерів — забезпечує планове технічне обслуговування гелікоптерів, проведення гарантійний та пост гарантійних ремонтних робіт, в тому числі капітального ремонту основних вузлів та агрегатів, формування бази основних запасних частин та комплектуючих. Сервісний центр планується розмістити на території основного місця базування льотних підрозділів ДСНС на аеродромі в м. Ніжин. Відповідно до проекту, сервісний центр буде обслуговувати як гелікоптерів ЦОВВ, так і на договірних умовах гелікоптерів виробництва компанії Airbus Helicopters інших підприємств, установ та організацій.

Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації льотного та льотно-технічного складу — забезпечують якісну підготовку персоналу для комплектації авіаційних підрозділів ЦОВВ. Для забезпечення максимально ефективного навчального процесу навчальний заклад з підготовки льотного та льотно-технічного складу планується забезпечити сучасними зразками гелікоптерів, а також модернізувати існуючі та забезпечити новими тренажерами важких гелікоптерів. Крім того, до навчального процесу планується залучати досвідчених пілотів і техніків із ЦОВВ які мають практичний досвід як використання техніки Airbus Helicopters так і виконання особливо важливих та небезпечних вильотів — гасіння пожеж, евакуація поранених, пілотування в складних погодних умовах тощо.

3. Призначення та основні технічні характеристики авіації МВС України. Авіація МВС

З метою оперативного та адекватного реагування на виклики та загрози, які стоять перед Українським суспільством, в системі МВС заплановано створення єдиної Системи авіаційної безпеки населення.

В рамках побудови Системи планується використання як наявних літальних апаратів (літаки Ан та гелікоптери Мі-2, Мі-8, ЕС-145) так і придбаних в рамках контракту з компанією Airbus Helicopters гелікоптери Н- 125, Н-145 та Н-225.

Отримані в рамках контракту вертольоти планується використовувати в авіаційних підрозділах наступних органів: Державній службі з надзвичайних ситуацій, Державній прикордонній службі, Національній поліції та Національній гвардії.

Моделі гелікоптерів у країнах Європи

Аналогічні моделі працюють майже у всіх країнах Європи, в яких на службовому чергуванні різних відомств стоять гелікоптери. Так, Федеральна поліція Німеччини має в своєму розпорядженні понад 100 гелікоптерів, що є найбільшим цивільним авіаційним флотом в Європі, в тому числі:

01. Eurocopter EC-120 (тренувальний гелікоптер)
02. Eurocopter EC 135 (багатоцільовий гелікоптер)
03. Eurocopter EC 155 (транспортний гелікоптер)
04. Eurocopter Super Puma (транспортний гелікоптер)
05. Bell 212 (рятувально-транспортний гелікоптер).

Гелікоптер Н125

Гелікоптери Н125 по компанії Airbus Helicopter призначені для Державної прикордонної служби. Їх планують задіяти для підготовки пілотів, а пізніше – для моніторингу кордону.

Моделі Н125 будуть прилітати в Україну зі спеціальним обладнанням для спостереження. Два гелікоптери, які вже прибули, використовуються для підготовки пілотів - прикордонників. Незважаючи на порівняно невеликий розмір, ця машина має велику стабільність польотів, на борт може підняти до 6 членів екіпажу, відсутність вібрації в салоні, що необхідно для роботи оператора, і тривалий час знаходиться в повітрі без дозаправки. В цілому прикордонна служба повинна отримати 24 гвинтокрили Н125 різної комплектації.

Легкий однодвигунний гелікоптер AIRBUS Helicopters Н125 (раніше Eurocopter AS350 В3), обладнаний потужним двигуном з цифровою системою управління FADEC. При повному завантаженні вертоліт може підніматися на 7 тисяч метрів. Повітряне судно адаптовано до польотів в екстремальних умовах, включаючи перельоти в високогірній місцевості і в умовах жаркого клімату. Перший політ гелікоптеру Н125 (Eurocopter AS350) відбувся в 1997-му році, і з тих пір машина постійно вдосконалюється.

Базові характеристики Н125:

Максимальна швидкість - 287 км/ч
 Крейсерська швидкість - 235 км/ч
 Швидкопідйомність - 10 м/с
 Дальність польоту - 691 км
 Тривалість польоту - 4.40 год
 Максимальна висота - 7010 м
 Екіпаж - 1 + 5

Довжина фюзеляжу - 10.93 м
Довжина з гвинтом - 12.94 м
Діаметр несучого гвинта - 10.69 м
Висота - 3.24 м
Колія шасі - 2.28
Кількість двигунів - 1
Тип двигуна - газотурбінний
Модель двигуна - Turbomeca Arriel 2D
Паливо - керосин
Крейсерська потужність - 780
Злітна потужність - 847 л/с

Гелікоптер H125 оснащений газотурбінними двигунами Safran Arriel 2D з удосконаленою системою потрійного управління двигуном, яка включає в себе двухканальну цифрову систему управління двигуном з повною відповідальністю FADEC і третій незалежний канал для автоматичного запуску. Двигун також обладнаний самописцем.

Багатофункціональність та витривалість: H125 має високу маневреність, чудову видимість і низький рівень вібрації в салоні. Тому він по праву заслужив репутацію багатофункціональної робочої машини, яку часто можна спостерігати в геліпортах, на посадкових майданчиках в лікарнях і поліцейських відділеннях, а також в аеропортах по всьому світу.

Нова елегантна кабіна H125 оснащена однорівневою підлогою, яка дозволяє швидко і просто переобладнати салон для виконання різних завдань, включаючи повітряні роботи, пожежогасіння, охорону правопорядку, рятувальні операції і транспортування пасажирів.

Безпека та простота експлуатації: Вдосконалені технології безпеки моделі H125 забезпечують зниження навантаження на пілота завдяки багатофункціональній системі індикації VEMD®, розробленої спеціально для вертольотів Airbus.

Система VEMD® дозволяє миттєво перевіряти показники основних вертолїтних і рухових систем.

Галузі використання. Авіаційні роботи:

H125 можна легко переоснастити для виконання повітряних робіт з використанням додаткового сертифікованого обладнання, включаючи додаткові акумулятори, протипесочні фільтри, зсувні двері, захисну дугу хвостового гвинта і ін.

Цей гелікоптер пристосований до експлуатації в умовах високогір'я і спекотного клімату і має вражаючий показником максимальної маси вантажу на зовнішній підвісці - 1400 кг.

Машина використовується для широкого ряду завдань, включаючи пожежогасіння, моніторинг ЛЕП, підйом вантажів, запилення врожаїв, аеровідезьомку, парашутування і геологорозвідку.

Охорона правопорядку:

Вдень і вночі цей гелікоптер готовий до служби. Швидкий, маневрений та легкий в експлуатації, H125 використовується правоохоронними органами в 30 регіонах по всьому світу.

H125 адаптований для виконання різних правоохоронних операцій, включаючи спостереження, оперативне управління, пошук та порятунок, транспортування загонів особливого призначення, патрулювання кордонів в умовах жаркого клімату і високогір'я.

Однорівнева підлога кабіни і низька вібрація дозволяють безперешкодно встановлювати додаткове обладнання, включаючи контрольно-вимірювальні прилади, прожектори, інфрачервоні і тепловізорні камери, тактичні консолі, освітлення і прилади, сумісні з окулярами нічного бачення, захист від зіткнення з лініями електропередач, а також масштабовані карти з GPS для відстеження вкраденого майна, в т.ч. транспорту.

Пасажирські перевезення:

Завдяки своїй просторій кабіні, високій крейсерській швидкості, великої дальності польоту і вантажопідйомності H125 може перевозити більше пасажирів і виконувати більше польотів "туди-назад" за день, ніж будь-який інший вертоліт в цьому класі.

Цю модель вважають за краще клієнти бізнес-авіації по всьому світу завдяки зсувним дверям, розташованим по ходу руху крісел і великому багажному відділенню.

Максимальний комфорт пасажирів забезпечується встановленими в салоні кондиціонерами і низьким рівнем вібрації.

Шукачам поєднання функціональності і розкоші компанія Airbus Helicopters пропонує ексклюзивний дизайн салону Stylence®.

Санітарна авіація

У конфігурації, призначеної для санітарної авіації та медичної евакуації, H125 здатний перевозити до чотирьох чоловік (один пілот, один пацієнт і два медика) з урахуванням установки в кабіні медичного обладнання.

Швидкий і комфортабельний, гелікоптер H125 може успішно використовуватися в корпоративних цілях. Головними перевагами цієї моделі експерти вважають простоту експлуатації, міцність конструкції, надійність бортового обладнання.

10 фактів про вертольоти H225

1. Французько-німецька Airbus Helicopters почала виробляти вертольоти H225 у 2004 році.
2. Довжина вертольоту з гвинтом - 19,5 м, довжина корпусу - 16,8 м, ширина - 4,1 м, висота - 4,9 м. Вертоліт розрахований на двох пілотів і 24 пасажирів, площа його салону - 15,5 квадратних метра.
3. Вертоліт оснащений двома газотурбінними двигунами потужністю 2 382 кінські сили. Його максимальна злітна вага - 11 тисяч кг, максимальна швидкість польоту - 324 км/год.

4. H225 - важкий багатофункціональний вертоліт для пошуково-рятувальних операцій, гасіння пожеж та перевезення пасажирів. Його будуть експлуатувати Нацгвардія, Держприкордонслужба, Нацполіція, а також Держслужба з надзвичайних ситуацій.
5. У разі пошуково-рятувальних операцій в салоні може бути обладнано шість крісел з можливістю встановлення медобладнання і до трьох нош.
6. Резервуар з водою об'ємом 4 тисячі літрів може розміщуватися в салоні, він наповнюється за 90 секунд і скидає воду за чотири секунди.
7. Вертоліт здатний в режимі автопілота зависати в повітрі з точністю до 1 метра.
8. Два бічних знімних контейнери використовуються як додаткові паливні баки (загальний обсяг 600 л) або для транспортування багажу.
9. Ілюмінатори легко видавлюються назовні для швидкого виходу у надзвичайній ситуації.
10. Максимальна тривалість польоту на крейсерській швидкості (262 км/год) - 5 годин 40 хвилин. Максимальна дальність польоту - 1135 км. Температурний діапазон нормальної роботи вертольоту - від -30 до +50 градусів Цельсія. Максимальна висота польоту - 6035 метрів

2. 4. Основні завдання вертолітних підрозділів МВС

№ з/п	Завдання	Стислий опис	Нормативна база
1	Аеромедична евакуація	Транспортування постраждалих до закладів охорони здоров'я авіаційним транспортом з наданням належної медичної допомоги на борту повітряного судна в разі необхідності.	МВС, Наказ "Про організацію та проведення Аеромедичної евакуації повітряними суднами Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України" від 19.02.2018 № 119

2	Рятувальні операції	Авіаційний пошук і рятування - комплекс заходів, спрямованих на виявлення повітряних суден, які зазнали або зазнають лиха, та надання своєчасної допомоги потерпілим внаслідок авіаційної події.	МВС, Наказ Про затвердження Правил авіаційного пошуку і рятування в Україні від 16.03.2015 № 279
3	Підтримання громадського порядку	Підтримання громадського порядку, припинення проявів неповаги до громадян, а також охорону державних приміщень, органів та установ, виконання функцій щодо державного забезпечення безпеки громадян, тощо.	Закон України «Про судоустрій і статус суддів» Закон України "Про Національну поліцію" Закон України "Про Національну гвардію України"
4	Антитерористичні та спеціальні операції	Антитерористична операція - комплекс скоординованих спеціальних заходів,	Закон України "Про боротьбу з тероризмом" - Закон України "Про державну охорону"

		<p>Спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності</p>	<p>органів державної влади України та посадових осіб"</p> <p>Закон України "Про Збройні Сили України"</p> <p>Закон України "Про Державну прикордонну службу України"</p> <p>Закон України "Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»</p>
5	<p>Охорона державного кордону й підтримання безпеки на дорогах</p>	<p>Охорона державного кордону України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах покладається на Державну прикордонну службу України, а в повітряному та підводному просторі в межах територіального моря - на Збройні Сили України</p> <p>Безпека дорожнього руху - це комплекс заходів, направлених на забезпечення безпеки всіх учасників дорожнього руху.</p>	<p>- Закон України "Про Державну прикордонну службу України";</p> <p>- Закон України «Про державний контроль»;</p> <p>- Закон України "Про прикордонний контроль»;</p> <p>- Постанова Кабінету Міністрів України від 27 липня 1998 року № 1147 "Про прикордонний режим";</p> <p>Закони України:</p> <p>- "Про дорожній рух",</p> <p>- "Про транспорт",</p> <p>- "Про автомобільний транспорт",</p> <p>- "Про джерела фінансування дорожнього господарства України",</p> <p>- "Про місцеве ;</p> <p>- "Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг";</p> <p>- «Про автомобільні дороги»</p>

5. Загальна структура управління системою авіаційної безпеки. Опис структури

Загальна структура Управління Системою авіаційної безпеки виглядатиме наступним чином

1. Система Управління авіаційними підрозділами:

1.1. Управління координації діяльності авіації МВС (здійснює загальну координацію роботи авіаційних підрозділів)

1.2. Управління авіації ЦОВВ:

1.2.1. Управління авіації ДСНС

1.2.2. Управління авіації ДПСУ

1.2.3. Управління авіації НПУ

1.2.4. Управління авіації Національної гвардії

2. Система базування та чергування авіаційних підрозділів

3. Система технічного обслуговування та модернізації гелікоптерів

4. Кременчуцький льотний коледж ХНУВС

Опис структури:

Управління координації діяльності авіації МВС структурний підрозділ МВС на які покладено завдання з загального нагляду та координації діяльності Управлінь авіації ЦОВВ, внесення пропозицій щодо формування державної політики в сфері авіаційної безпеки населення.

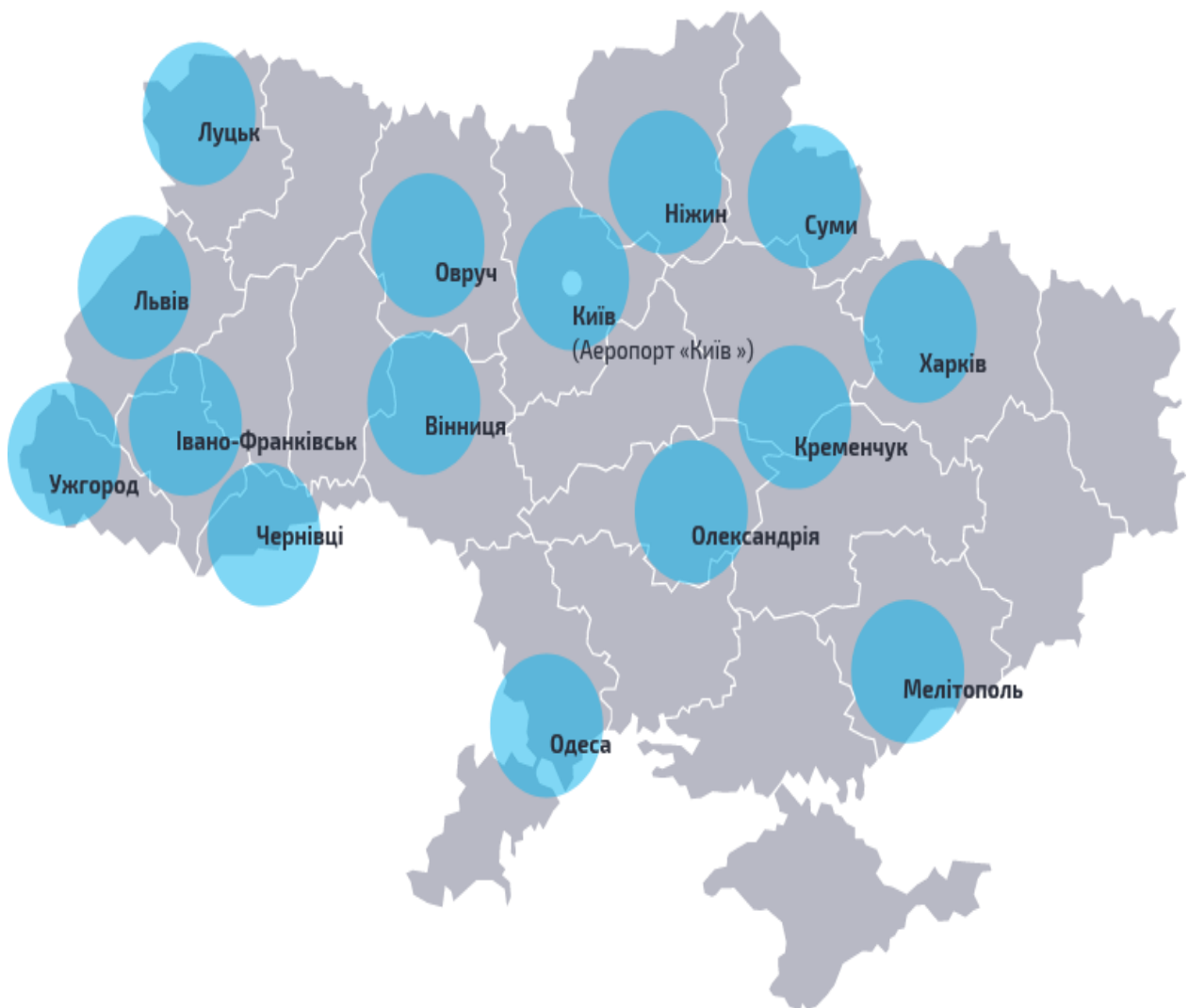
Управління авіації центрального органу виконавчої влади (ЦОВВ) — забезпечують функціонування авіа підрозділів, управління льотним та технічним складом, утримання аеродромів, місць базування та іншої льотної інфраструктури, забезпечення чергування авіа підрозділів та здійснення вилетів.

Система базування та чергування авіаційних підрозділів складається з мережі власних аеродромів (місць стоянки) системи МВС та (наприклад аеродром в м. Ніжин (ДСНС), м. Олександрія (НГУ), м. Харьков (ДПСУ), місце стоянки в аеропорту Київ (ДСНС, НГУ) тощо). Всього планується розмістити авіаційну техніку на 15 аеродромах для забезпечення максимального охоплення території України. Крім того планується сформувати реєстр можливих точок тимчасового базування авіаційної техніки на період виконання завдань поза межами місць постійної дислокації.

Система технічного обслуговування та модернізації гелікоптерів — забезпечує планове технічне обслуговування гелікоптерів, проведення гарантійний та пост гарантійних ремонтних робіт, в тому числі капітального ремонту основних вузлів та агрегатів, формування бази основних запасних частин та комплектуючих. Сервісний центр планується розмістити на території основного місця базування льотних підрозділів ДСНС на аеродромі в м. Ніжин. Відповідно до проекту, сервісний центр буде обслуговувати як гелікоптерів ЦОВВ, так і на договірних умовах гелікоптерів виробництва компанії Airbus Helicopters інших підприємств, установ та організацій.

Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації льотного та льотно-технічного складу — забезпечують якісну підготовку персоналу для комплектації авіаційних підрозділів ЦОВВ. Для забезпечення максимально ефективного навчального процесу навчальний заклад з підготовки льотного та льотно-технічного складу планується забезпечити сучасними зразками гелікоптерів, а також модернізувати існуючі та забезпечити новими тренажерами важких гелікоптерів. Крім того, до навчального процесу планується залучати досвідчених пілотів і техніків із ЦОВВ які мають практичний досвід як використання техніки Airbus Helicopters так і виконання особливо важливих та небезпечних вильотів – гасіння пожеж, евакуація поранених, пілотування в складних погодних умовах тощо.

4. Місця базування гелікоптерів

Місто	База
м. Ніжин (Чернігівська область)	ДСНС та сервісний центр з обслуговування гелікоптерів, базування гелікоптерів ДПСУ
м. Суми	Базування гелікоптерів ДПСУ
м. Мелітополь (Запорізька область)	Базування гелікоптерів ДПСУ та ДСНС
м. Олександрія (Кіровоградська область)	Основна база Національної гвардії

Єдиний центр підготовки – авіаційна академія МВС України (м. Кременчук):

м. Кременчук (Полтавська обл.)	Навчальний заклад з підготовки пілотів гелікоптерів та техніків, можливість базування гелікоптерів НПУ
м. Вінниця	Базування гелікоптерів ДСНС та НПУ
м. Чернівці	Базування гелікоптерів ДПСУ
м. Івано-Франківськ	Базування гелікоптерів ДСНС
м. Ужгород	Базування гелікоптерів ДПСУ
м. Львів	Базування гелікоптерів ДПСУ та НПУ
м. Луцьк	Базування гелікоптерів ДПСУ та ДСНС
м. Овруч (Житомирська область)	Базування гелікоптерів ДПСУ
м. Київ (аеропорт «Київ»)	Базування гелікоптерів ДПСУ, ДСНС, НПУ та Нацгвардії